

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. І. п. Домбровского (Хорушичини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Пруска гаката.

В німецькій парламенті прийшло при дискусії над етатом міністерства внутрішніх справ до острої стрічки межі польським пос. Глембоцьким, а німецьким міністром внутрішніх діл бар. Гамерштайном. Пос. Глембоцький жалував ся в своїй бесіді на виборчі надужитя зі сторони уряду, які викликають в Поляках огірчення. Бесідник вказав на німчене місцевостий, і навів богато случаїв нарушеня законів і нерівномірного трактованя польского населеня з німецьким, якого допускають ся власти. Поляки жадають лише прав і справедливости.

Бар. Гамерштайн у відповіді сказав: Коли на жалі попереднього бесідника відповіли кількома словами, то учинно се лише тому, що до моїх ушей дійшли деякі досадні вискази, як «нечуване поступованє», «несправедливість», «уторочене права», «приведенє польского населеня до розпуки» і т. и. Коли поважаний посол промовляв може і в уміркований спосіб, то однак в останніх днях я чув про прямо нечувані слова, яких Поляки ужили в парламенті Союзу; говорили про «пруську заразу», та хотіли польським воякам признати иньшу вітчизну, чим пруску. Думаю, що всі ті вискази впливають з тої самої системи, а їх цілю є дразненє і ширенє недоволення (оплески на правиці).

Не встидаєте ся, панове, навіть уживати релігії як покривку своїх політичних стремлінь. Полякам розходить ся в тій цілій справі — не про мову, бо на дальшій плані є у них завсїгди відірванє провінції з населенєм, говорячим по польськи від прускої держави, від німецького Союзу (оплески на правиці). Поляки завсїгди уміли зручно інтригувати. Під позором упереджачої чемности, они викликали в цілім краю, в містах і по селах в палатах і хатах недоволенє, яке у відповіднім часі має служити до розбудженя явного бунту, в цілі відорваня від Прус і від Німеччини, щоби утворити самостійну державу фантастичну (оплески на правиці). Полька історія є дефінітивно покінченою (abgemacht) і такою остане.

Навіть такий могутний володар як Наполеон I в часі коли єще легко було навіязати перервані нитки давної Польщі, коли існували єще давні польські державні урядженя і навіть жили люди, які в давній Польщі виконували правительственну власть, навіть Наполеон, який мав в тім дуже великий інтерес, щоби висунути межі Німеччині а Росію віддану собі державу, побоював ся відбудувати Польщу. Вправді він кокетував з Поляками, а єще більше з Польками (сьміх), памятники гр. Потонької дають доказ сего, не дуже почесний для Поляків, але Наполеон прецінь занехав і з розмислу занехав підняти якінебудь поважні кроки до відбудованя польської держави.

Від того часу минуло столітє, за час якого пруска культура чимраз більше роз-

повсюдноувала ся в околицях, які давніше були польськими. Муну єще раз тут повторити, що в пруских провінціях, іменнє в Познаньщині, в Західних Прусах, а що доперва на Шлезку, населенє, уживаюче польської мови є в меншости і тепер хоче диктувати закони прускій більшости. Як-раз тому, що ся меншість чує, що в борбі о бутє улягне, ставить чим раз більші жаданя, щоби через апеньованє до діичної недуги Німців, що завсїгди насамперед питають про думку других, та через розбудженє великих пристрастей в людї відзискати свою давну позицію. Що більше, агітація прямо зміряє до відорваня пруских і німецьких областей від Прусів та від Німеччини. Тимбільше є нашим обовязком противставити таким ворожим для нас стремліням наша народно-пруська і німецька самосвідомість. Пруске правительство не зійде з прийнятої дороги, але з цілої сили буде старати ся о те, щоби в давних польских краях, які мають німецьку культуру, запацували також німецький лад і порядок та німецькі звичаї і обичаї.

В ході дальшої дискусії пос. Глембоцький заняв знов слово, і відпиратючи закиди міністра, ужив слова «підлота» (Geheimheil), за що єго призидія прикликала до порядку.

Та не змовчав і бутний юнкер гр. Гамерштайн, а зараз таки почав ось як: Обиду, яку передбесідник звернув проти мене і президента міністрів уважаю полагодженою напінненєм президента палати. Поправок жадних від п. Глембоцького не потребує приймати, а в подрібности також щодо тої малої уваги, яку я вчинив про Наполеона.

Коли передбесідник конструє суперечність межі выводами гр. Більона а моїми щодо числа Поляків, то ошибає ся. Президент міністрів зовсім справедливо сказав, що число Поляків під добу зростає, що Поляки помножують ся скорше, чим Німці, що небезпечність хвилево о стілько є більшою, що німецькість у східних провінціях упадає; отже, що ся німецькість є в дефензиві та що потреба єї охоронити всякими средствами перед напором польскости. Але повторяю: абсолютно взявши, Поляки є в меншости, лише в деяких округах они творять громадні більшости; отже після німецького народного почутя та по мисли німецьких патріотичних засад було би кривою, коли би дозволено, щоби тамошним Німцям забрано щонебудь.

Коли п. посол каже, що є байкою, що стремління Поляків зміряють до відірваня від Прусів, то шановний пане посла, виступіть против сего в прасі, постарайтесь о се, щоби щоденно не читали в газетах, хотий би виходячих за німецькою границею, про такі стремління до відбудованя одноцільної Польщі. Слідства против польских студентів і гімназистів та домові ревізії, переведені в останнім часі в Берліні, виказують що иньшого, іменнє, що розложено сїть не лише по цілій Польщі, але також по цілій Німеччині, а навіть сказав би я, в цілім цивілізованім сьвітї, щоби принаглити кожного молодого Поля-

ка, щоби приступив до якогось польского стоваришеня, шпирив пропаганду для всепольских ідей, складав вкладки до центрального скарбу, який вже існує, до скарбу, який зібрано лише в тій цілі, щоби в даній хвилі мати средства до бунту. Коли Поляки тепер не ділають, то діє ся се лише тому, що знають, що маємо силу і міць придавити їх відразу. Хочемо старати ся, щоби така хвиля не надійшла ніколи, щоби ми, як сказав гр. Лїмбург, не потребували приводити до нещастя невинних, уведених, говорячих по польськи, але пруских співгорожан (живі оплески).

Так промовляє шовіністична бута захланність, пристроюючи ся в пера народного патріотизму та історичного посланництва. Знаємо сю пісню з власного досьвіду...

Русини на Буковині.

Промова пос. Єрота Пігуляка в державній раді.

Кому діє ся найбільша кривда.

Висока Палато! Се дивна прикмета нашої держави Австрії, що в ній є народи, котрим нічого не хибує, є такі, що їх терплять, і є уполіжені, чи то, інакше сказавши, є такі, що аж за багато їдять, є такі, що їдять в міру, і є такі, що голодують. Одні мають усе те, чого собі тільки може бажати високо розвятий нарід; они вже й самі не знають, чого ще забажати; они такі пересичені, що вже викидає їм небезпечні, хворобливі болячки. А тимчасом другі народи не мають з чого й жити. До них передовсім треба зачислити руский нарід, нарід мучеників.

Колись сей нарід був найперший і найсильніший і наймудріший у східній Европі, а сьогодні він знівечений, слоневірний так, що просто не має з чого жити.

Коли татарські орди розбили руске царство, зараз розхонили єго ті єсєди, що їм Татари не так пошкодили. Перше Литва запомогла ся розбитими рускими землями і стала через те велика; потім Польща, а вкінці Росія зросли в силу тільки через рускі землі. Коли Литва і Польща втратили ті землі, то зараз втратили і ту силу, яку мали разом, і зробили ся слабі, як перше були. Та ще й по нинішній день найблизній єсєди Русинів у Галичині і в Буковині зростають у силу тим способом, що кривдять Русинів.

З цілого руского народу тільки мала частина єго дстала ся Австрії і та частина могла би врешті розвивати ся тут, бо основні закони державні, загально взявши — прихильні всім і всім народам Австрії могли вийти на добро. Та от біда, склало ся таке, що з тих прихильних законів користають тільки вибрані або сильніші народи і они вже стілько здобули для себе, скілько сили їм стало. А Русини не дістали нічого.

Як про других дбають, а як про нас.

Скажу кілька прикладів, як державні власти одним народам а давна догодають і як других а давна уполіждують. Тут вистанє дати кілька прикладів з Буковини.

Коли обрахували людей на Буковині в році 1890, то показало ся, що тут живе к...

268.000 Русинів, 208.000 Золочів, 82.000 жидів і 50.000 Німців. Є ще тут потроха й інших народів, але їх нема що й рахувати.

Отже для 50.000 Німців і 82.000 жидів заклали в Буковині вже й найвищу школу, університет, а 268 тисяч Русинів, що їх є найбільше в краю, мали хіба найвищу школу в Кіцмани: то була шестикласова народна школа в Кіцмани; та і ту тому п'ять років (1896/97) обкріпили на п'ятикласову, аби для 5 німецьких і 24 жидівських дітей зробити особну німецьку класу. А руских дітей у тій школі аж 300!

П'ятьдесят тисяч Німців і 82 тисячі жидів мають п'ять цілих гімназій і одну низшу; Волохи мають від 1882 року майже чисто волоську низшу гімназію в Сучаві, а недавно дістали волосько-німецькі чотири низші класи при гімназії в Чернівцях; тимчасом Русини кількадесять літ заходили ся, заким з тяжкою бідною тому п'ять років дістали руско-німецькі рівнорядні класи при низшій гімназії в Чернівцях. Але й сюди руским дітям доступ тяжкий, так само як до німецької гімназії, бо зараз у першій класі трох предметів учать по німецьки. — Те саме можна сказати і про всі інші державні середні і фахові школи в краю; всі вони заложені не для руского населення, бо у всіх учать по німецьки.

З причини такого унослідження Русинів у школах они, хоч їх найбільше в краю, у гімназіях на кождих сто учеників тільки 9, Німці і жиди разом 55 учеників (і пів), а Волохи 27. По інших школах ще менше Русинів, тільки в учительській семінарії є їх значне число. Мало ж Русинів у школах тому, що — можна сказати — сама держава німецькою мовою спляє їх від школи і від того, щоби зміряли ся з другими народами.

(Дальше буде).

Державна рада.

Вчорашнє засіданє державної ради розпочало ся відчитанєм внесень та інтерпеляцій, між якими находять ся три інтерпеляції пос. Дашинського: в справі конфіскації прокуратора Долівського в Кракові, проінаційної лихви в Новім Санчі і в справі персональних відносин при державних залізницях в Галичині. Відтак пос. Штайн запитує президента палати, чи хоче заборонити на будуче, щоби, як случило ся вчора, бесідники виголошували довгі бесіди по чеськи та чи хоче уживати замість слів pro і contra німецьких висловів dafür, dagegen. Президент покликав ся що-до першої kwestії на свою давнішу заяву, а що-до латинських висловів відповів, що не бачить причини змінити утертої парламентарної практики. Пос. Скене як провідник комісії для розсліду триєстеньських розрухів і ввіймового стану просить о продовженє речинця комісії о 8 днів, на що па-

лата годить ся. Відтак приступлено до дневного порядку с. є. до дальшої загальної

дискусії над бюджетом.

Перший промовляє пос. Странський. Підносить, що не чеський нарід завинив, що давних літ не можна було ухвалити бюджету, але сторонництва лівіці. Хотий президент міністрів виголосив отсе знамениту промову, яку всякий мусить похвалити, то всеж се лиш слова, а Чехи хотять задосягти чинення за внесенє язикових розпоряджень.

Чехи є противниками теперішньої конституції і в своїй борбі не дадуть ся здержати наглій сентиментальности пос. Козловского, який накликав їх до згоди. Бо теперішня конституція кривдить чеський нарід, а парламентаризм стратив своє значінє, відколи сторонництва лівіці знасмили єго головну основу с. є. волю більшости. Лівіця є противна парламентарному правліню, бо она не в силі зложити парламентарне правительство, тому бажає урядничого. Теперішній президент міністрів, бувши ще членом кабінету Кларого, повинен був перешкодити внесеню язикових розпоряджень. Вкінці Странський обговорює угоду з Угорщиною і заявляє, що жадна подорож Австрію ще так дорого не коштувала, як подорож др. Кербера до Будапешту.

По кількох фактичних спростованях промовляв генеральний референт бюджету Катрайн. Кльофач жадає поіменного голосованя. Палата відкинула се внесенє. Відтак 136 голосами против 72 ухвалила перейти до

подрібної дискусії над бюджетом.

Позицію «найвищий двір» реферує пос. Генцель. Пос. Кубр говорить по чеськи, потім по німецьки і іменем свого сторонництва заявляє ся против сеї позиції бюджету.

Пос. Ход жадує ся, що чеських бажань, обіщованих кількакратно, не додержано, заявляє, що чеський нарід примушено до борби з державою і против окройованя конституції та заповідає, що буде голосувати против позиції.

Відтак прийато внесенє не замкненє дискусії, а генеральний бесідник против. Пос. Гавк, зазначає становишко всенімців в справі бюджету і заявляє, що президент міністрів повинен постарати ся, щоби бодай який мільон з фондів сеї позиції призначено на цілі забезпеченя на старість і случай неспосібности до праці.

Генеральний бесідник за, пос. Дідушицкий заявив, що згідно з парламентарним звичаєм уважає всяку дискусію, а тим самим і підпирив сеї позиції лишнім. По короткій промові референта сю позицію ухвалено знатною більшістю голосів.

«Державний трибунал» і «державна рада».

З черги пос. Генцель реферує сеї розділи а пос. Кончі, зразу по італійски, потім по німецьки

обговорює справу основаня італійского університету в Триєсті і становишко тирольского сойму в kwestії автономії та заповідає, що буде голосувати против розділу «державний трибунал» і «державна рада».

По чеській промові пос. Заворки, Брзорад доказував, що теперішній парламент не спосібний до праці та треба розширити компетенцію соймів. Бесідник жадує ся, що не приймають чеських промов до протоколу та що Німці впровадили брутальний тон до палати і ним віднеслі побіду. Знесенє розпоряджень є тяжкою кривдою для Чехів, бо вони в нічім не нарушували права Німців.

Пос. Носке приписує введенє обструкційної тактики Чехам. Потім замкнено дискусію, а генеральний бесідник против, пос. Форманек, зразу по чеськи, потім по німецьки заявляє, що Чехи не признають легальности сего парламенту. Генеральний бесідник за, др. Офнер, зазначає конечність утвореня трибуналу для верифікації виборів, жадає відданя дисциплінарних справ урядників і учителів під контролю державного трибуналу та розширеня юрисдикції адміністраційного трибуналу також на карнополіційні справи.

Справоздавець пос. Генцель заявляє ся за зміною регуляміну палати і поліпшеня платні прислуги в парламенті. В голосованю прийато сеї позиції і перервано наради.

Міністер справедливости Спенс-Боден відповідав на інтерпеляцію пос. Барвіньского з причини систематичного визискуваня руского населеня в гірських околицях східної Галичини і Буковини жидівськими спекулянтами. Міністер вказує на підняті в тім згяді змаганя судів. Поліпшенє могло би наступити, колиб всі покликані до сего чинники наклонювали населенє до того, щоби в разі потреби удавали ся до порядних кредитових інституцій, замість до спекулянтів.

Відтак відповів ще міністер на інтерпеляцію пос. Василька в справі зоблди буковиньского судівництва віденськими прокуратором та пос. Грубога, в справі хибного вироку карного судні в Рогевині з причини незнакомости чеської мови.

На сім о год. 6. вечером замкнено засіданє, а слідуєче буде нині о год. 10. рано.

Пора відновити передплату!

НОВИНИ.

— Календар. В п'ятницю: гр.-кат. Онисима; рим.-кат. Теофіля. — В суботу: гр.-кат. Памфла; рим.-кат. Альбіна.

— З Краківця. Читальня «Просвіти» в Краківці відограє дня 2. марця народну мьєлодраму Мидловского-Матюка «Капраль Тилко». Чистий дохід призначено на будову нової церкви.

Розвій понятя електрону.

Відтис В. Кауфманна.

(За дозволом автора переклав др. В. Левицкий).

(Конець).

Електрони мають дуже важне значінє в явищах електричних та оптичних, які заходять в усіх станах сціпненя; они є тими найменшими до тепер звисними частинками видимого світла. Доказанє сталого їх істнованя поза сферою впливів оптичних та електричних, сотворило-б немов би послідний камінь в будові сего льогічного будинку, якого повстане намагав ся я ту представити; і сей послідний камінь не тяжко нам буде віднайти.

Небавом по відкритю X лучів через Рентгена відкрив Becquerel факт¹⁾, що полученя уранові висилають стало, без впливу з вні, певні лучі, які посідають много ціх вспільних з лучами Рентгена; опісля G. C. Schmidt виказав, що подібні лучі висилають також полученя тору. Дальші досліди в тім предметі, ведені супру-

гами Curie¹⁾ довели до заключеня, що лучі ті не виходять з урану, але з певних примішк; через незвичайно тяжке фракціонованє²⁾, вдалось ті примішки з урану виділити і сконцентрувати до сего степеня, що промінюють они 500.000 разів сильніше як уран. Здавсь, що остаточний продукт такої концентрації, який складає ся переважно з соли бару, заключає в собі новий елемент, якому надано назву «рад», себ то «лучистий». Чи елемент сей є сам через себе жерелом промінюваня, сего не можна поки-що уважати доказаним. Лучі Becquerel'a уважано первісно за близько споріднені з лучами Рентгена; Giesel, а вскорі потім Becquerel, доказали однак, що підлягають они відклоненю магнетному і що їх радше треба порівнувати з лучами катодальними. Наколи Dorn та Becquerel доказали їх відклоненя електричного і навіть єго приближно означили, можна було обчислити їх скорість та набій на одиницю маси; обчисленє се було, що-до порядку величини, згідне з числами одержаними для лучів катодальних. З найновіших, точніших обчислень, довершених автором (Кауфманном), слідує навіть абсолютна згідність.

В солях раду маєм проте категорію тіл, спосібну викидати електрони самовільно, без ніякого впливу з вні³⁾. Що дотичить жерела енергії та взагалі механізму сего явища, то стоїмо тутка перад загадкою, яку еще більше затемнює се, що маєм до діла зі скоростями, що рівнають ся скорості світла: скорості ті дадуть ся досягнути при помочи сил електричних, т. є. у властивих лучах катодальних, донерва по побороеню величезних трудностей. Захованє електронів в тих умовах дасть нам однак може в будучности відповідь на найважнійшу kwestію, що дотичать будови електронів. Переловім дозвляє оно рішити при помочи безпосередних помірок kwestію, чи маса електронів не є лиш «мнима», т. є. істучно викликана через діланє електро-магнетне. Дотеперішні досліди здають ся промовляти за тим, що маса електронів в дійности є лиш мнима.

Сим способом дійшли ми до питаня, стисло звязаного з будовою матерії взагалі.

¹⁾ Що дуже цікаве, рад мимо кольосально-го промінюваня тратить так мало на вазі, що треба-б мільонів літ, щоби викрити ріжницю в єго вазі. Звідки рад бере тільго енергії і яким коштом є висилає, се загадка дивна; в рід якогось «perpetuum mobile» вірити не дозволяє засада збереженя енергії, загално важна в цілій вселенній (прим. перекл.).

¹⁾ пор. пр. С. Матвіас: Дешо про лучі Becquerel'a. (Збірн. мат. природ. VII. 1).

¹⁾ Петро і Марія зі Склодовских (пер.).

²⁾ рід дистиляції (пер.).

— **Вечерниці з танцями** у Львові. На дохід тов. «Руска Охоронка» у Львові відбуде ся дня 2. марця *руський народний вечерок з танцями* в великій сали Народного Дому, при музиці військової 80. п. п. Початок о 9. год. вечером. Вступ від особи 1 К., родинний білет на чотири особи 3 К. Білетів дістати можна в «Руській Бесіді» (Ринок ч. 10.), а вечером при касі.

В комнатах «Руської Бесіди» відбудуть ся в суботу дня 1. марця с. р. остатні у сім карнавалі *вечерниці з танцями* заходом Товариства Гім. «Сокіл».

— **На добродійну ціль.** З Станиславова пишуть нам: Заходом тутешнього кружка руских пань відбуде ся тут дня 2. марця (лат.) — у будучу неділю — під протекторатом о. митрата Фацьевича — в комнатах «Руської Бесіди» *руський бал*, послідній сих мясниць. З огляду на високу гуманну ціль тогож а іменню: материяльна підмога тутешнього приюта брата Альберта, в котрім значно більша часть тих найбільшійших з поміж бідних, є рускої народности, бал заповідає ся величаво. В склад комітету балевого входять Високоповажані пані: Ю. Петричко з доньками, Е. Шмеряковска, жена і сотрудника катедрального і М. Семенова, жена катехита гімназьяльного, на котрих руки Високоповажані Добродії так жергви в натураліях як в грошех звольте надсилати. Вступ для пань: полумиски; для панів: 3 корони, не ставляючи границь жертволюбности. Початок точно о 8. год. вечером. Сподівати ся належить, що високо гуманна ціль вечера збере в комнатах «Руської Бесіди» всю інтелігентну Русь Станиславова і околиці.

— **Жаль, чи мстивість, чи сензация?** Недавно тому збув ся в Тернополи случай такої наглої смерти одного ученика в Тернополи, що загально припускано отровне. В браку інших познак, думано, що отроїв ся... ковбасками. Аж по тому виявило ся, що се була природна смерть в наслідок якогось серцевого, чи епілентичного атак. Подібне нещасте стало ся і в Коломиї. Ученик Адам Яновський був приміщений в руській бурсі. Захорував, лікар сконстатував горячку і казав чекати, що з того виваже ся. Тамчасом оставлено при хорім служницю для дозору і обслуги. Однак хвороба через якесь дивні комплікації розвинула ся так скоро, що до двох, чи трех днів, хлопець помер майже нагло. Правда, що управа бурси похибила, що сейчас не повідомила батька про недугу, але піхто і не міг припустити такого наглої і незвичайного випадку. Очевидно, що всякий зрозуміє смуток і розпукку родичів, чому дала впрям і сама управа бурси і майже ціла галицька преса. Але діткнений отець, п. Іван Яновський, товче ся вже від трех місяців з ріжними «спростованями», «заявами» та обжалованями на заряд коломиїської бурси і єї настоятеля, проф. Салього, хотій остаточно не може зробити жадного иншого стійного закиду, як тільки той, що доперва в день смерти сина вислано до него дві телеграми з завзивом, прийхати до Коломиї. Своєю завзятостію п. Яновський не воскресить свого сина, а мотивом такої газетної борби не може бути шляхотний жаль вітцівського серця.

— **На 8 університетах** в Австрії записало ся в біжучім зимовім півроці 18.323 слухачів, а іменню: на богословских виділах 1.024, на правничих 9.410, на медичних 3.299, а на філософичних 4.590 слухачів. Межи ними є 623 жінки: на філософичних виділах 514, на медич-

них 66, а на правничих 43. Звичайних слухачів є 14.782 (межи ними 126 жінки), надзвичайних слухачів 3.205 (межи ними 223 жінки), а госпітантів 336 (274 жінки). Що-до числа слухачів австрійські університети стоять в такім порядку: Віденський університет (7.003 слух.), чеський в Празі (3.342 слух.), краківський (1.741 слух.), градецький (1.703 сл.), львівський (1.637 сл.), німецький в Празі (1.336 сл.), інсбруцький (989 сл.) і черновецький (542 сл.). Львівський університет займав перед сецесією руських академиків трете з ряду місце, а тепер стоїть на п'ятім.

— **Податкові рекурси.** Міністерство фінансів видало до президій скарбових дирекцій розпоряджене, в котрім підносить, що деякі власти недокладно полагаджують подання і рекурси в податкових справах. Розпоряджене стверджує, що від інтересованих надходять в тії справі до міністерства численні жалоби, а також в бюджетовій комісії посла жалували ся, що з рекурсами не поступає ся як треба. Цисьмо се пригадує дальше розпоряджене видане в 1895. р. б. міністром фінансів д-ром Білинським з візванем до точного розсліджування рекурсів в податкових справах, до чемного і прихильного поступованя супротив сторін, полагаджували рекурсив з як найбільшим посіхом і точностю, дальше з візванем не вилити на рекуруючих, щоби рекурси брали назад або навіть рекуруючим грозили некорисними наслідками, щоби усувати подання о ласку. Скарбова власть повинна не лиш пильнувати інтересів державного скарбу, але також уважати на інтереси і бажаня населеня.

— **Галицкі коні поїхали на війну.** В остатних двох тижнях вештав ся в перемискім повіті англійський агент і закуповував коні для полуднево-африканського війська. Куплені коні в числі кількох сот штук вислав через Хирів, Загірє і Лупків на Угорщину.

— **Замах був, чи не був?** З Будапешту доносять, що вчера пополудни рознесла ся по місті вість про замах на сербского короля Александра. Яксь два кунці з Семлина оповідали, що короля застрілив один з воївків двірської гвардії. В наслідок сего в Білгороді оголошено стан облоги. Однак сі сензацийні вісти показали ся ложними, бо в ночи телеграфовано з Білгороду, що королівска пара здорова була і є.

— **Кара за рекламні карти.** Як звісно, появили ся були перед недавнім часом рекламні карти, наслідуючі 1.000 корон. Ті картки по служили многим дурисьвітам до обманюваня людей, а недавно — як ми свого часу доносили — лучила ся і у Львові пригода, де один приватний офіціаліст дав ся піддурити обманцею і виплатив єму за таку підроблену тисячку 500 зр. Отже сими днями засуджено у Відни за роздаване тих самих рекламних карток фабриканта фортепянів Альбіна Фершля на кару 200 корон, літографа Брунстмана на 100 К, а помічника літографичного Міллера на 50 К.

— **Цікавість спасла від смерти.** Вчера вечером властитель реальности при ул. Зибликевича п. Штайн зрубав 100-літню білу тополя, що росла над берегом Полтви від ул. Яблоновских. П. Штайн думав, що підрізана тополя упаде на Полтву, але тополя перехилила ся на яго власні фіціани і зачепила їх. Люди, що там мешкали чудом спасли ся від смерти, бо з цікавості вийшли дивити ся, як буде тополя падати.

няти, що з всіх безконечних угруповань електронів лиш певна означена скількість є достаточна стала, щоби находити ся в природі в більших скількостях; ті сталі угрупованя творили би отже звисні нам елементи (перві). Через математичне трактоване тих квестій вдасть ся нам може колись представити скількість дійсних елементів в природі в залежности від тягару атомового, а може також розв'язати много инших квестій систему періодичного¹⁾.

Коли вкінці кишемо оком поза нашу землю в просторонь вселенної, то і там завважимо неодна явище, до якого не без успіху змагано стосувати теорію електронів; вистане лиш згадати корону сонічну, мітли комет, зору північну.

Хотій навіть багато з того, що я ту представив, видавати ся може єще дуже проблематичне, то однак без сумніву відси слідує, що електрони, ті дрібненькі частиночки, яких величина остає в такім відношеня до величини бактерій, як величина бактерій до величини кулі земскої, а яких свойства потрафимо однак мірити з величезною строгостію, що ті електрони творять одну з найважнійших підстав вселенної.

¹⁾ Математичний систем, в який російський хемік Менделєєв угруповував всі елементи (пер).

— **Гармати в парламенті.** В парагвайскім парламенті прийшло недавно до нечуваної «дискусії» револьверової. Підчас нарад парламенту противники президента краю, Ацевала, напали на него і грозьбою приневолити єго до зложеня президентури, почім єго увязнили. Вість про напад викликала між послами бурю. Посипали ся огнисті промови, а приклонники президента Ацевала домагали ся, щоби єго випущено з в'язниці. Дискусія заострювала ся з кождою хвилиною, а вкінці послаи почали стріляти з револьверів. Нараз в дверех парламенту появил ся офіцір з відділом війська і дві гармати набиті картачами. Се вірні воїки прийшли в поміч своему генералови Кабалльєви, котрий був послом. Офіцір голосно заявив, що коли би ген. Кабалльєв погіб в «дискусії», то віднин посол живий не вийде з салі. На щастє Кабалльєв був лише легко ранений і парламент остав при житю.

— **Конкурси.** Повітовий виділ в Тернополи розписує конкурси на посаду окружного лікаря з місцем осідку в Черняхіві. Платня 1000 К і 600 К на обідки. Поданя можна вносити до дня 1. марця с. р. (хйба телеграфічно — Ред.). Повітовий виділ в Скалаті оголосив конкурс на посаду окружного лікаря з місцем осідку в Товстім з річною платнею 1000 К і 600 К на обідки. Поданя можна вносити до дня 15. марця с. р.

— **На книжочку вкладкову Товариства взаїмн. кредиту «Дністер» ч. 1800** на фонд запомоговий для академічної молодіжи вплинуло дня 24. лютого с. р. дальші датки в сумі 14 К 67 с., дня 25. лютого 106 К 08 с. і дня 26. лютого 834 К 71 с.; по день 26. лютого включно вплинуло 55.306 К 30 с.

Телеграми.

Венеція, 27. лютого. Прибув ту incognito наслідник престола архикнязь Франц Фердинанд з женою.

Новий Йорк, 27. лютого. На кораблі «Кронпрінц Вільгельм» відбув ся вчера бенкет, на який кн. Генрих пруский запросив президента Розевельта. Підчас бенкету кн. Генрих взіє по англійски тоаст в честь президента, почім президент пив на здоровле князя.

Париж, 27. лютого. На вчерашнім засіданю палати пос. Гервєс жадав, аби відкликано розпоряджене, яким покликано резервістів краю оборони на день 28. марця с. р. Внесене перепало. Пос. Де Рамель поставив внесене, аби 28-дневні війскові вправи замінено на 21-дневні, а 13-дневні на 8-дневні. Се внесене мимо протесту міністра війни прийнято.

Петербург, 27. лютого. Дня 18. лютого н. ст. обходжено в Гельсінґфорсі демонстраційно роковини оголошеня царского маніфесту. Вечером погашено євітла у всіх домах, а на улицах роздавано публіці портрети сенаторів, які голосували за маніфестом, з підписами «зрадники». (Сей маніфест завів війскову реформу в московскім дусі).

Барцельона, 27. лютого. В місті панує спокій. 40 осіб, увязнених підчас послідних демонстрацій, випущено на волю. Знатне число робітників повернуло до праці. В Картагені страйкують лише пекарі.

Поетичний зільник.

Лист з чужини.

(Мойм дїтям).

Сумно, хлопчата, за вами
В клятїй, нависній Москві:
Се — не Палївка мила,
Де ми; весняніми днями;
Радості знали живі —
Місто се — наче могила! —
Мов на монгольскім цвинтарю
Лїг я тепер у труну,
Ворогом вбитий лукаво...
Всеж, рідну пісню я вишварю:
Сьмилівім голосом втну —
Як ще жие наша слава!
До українського люду
Втік би я від кацапів,
Наче з лихої неволі,
Бо вдоволенім не буду,
В тяжкі та соромні дні
Марно шукаючи долі...
Тільки, шкода, на чужині
Сьвітлої долі нема

Коли атом електричний поводить ся, наслідком власностей електродинамічних, в той сам спосіб як безвладна частинка маси, то можливим вважати взагалі всі маси за мнимі (позірні). Чи не можемо в дійсности місто давних безуспішних проб зводженя явищ електричних, до механічних, спробувати на оборот спровадити механіку до явищ електричних? І ось вертаєм знов до поглядів, які перед 30 роками творив Zöllner, а які на ново підняли і уліпшили в послідних часах Lorentz, Shomson та Wien; наколи всі атоми материяльні складають ся з електронів, то їх безвладність звідси слідує сама із себе.

В цілі витолкуваня тяжести, прийняти треба єще, що притяганє ріжноіменних електронів є дещо більше, як відшуханє набоїв одноіменних. Experimentum crucis сего погляду творило би стверджене переносеня ся тяжести в часі¹⁾, або зависимості тяжести не лиш від положеня, але і від скорости тіл гравітуючих.

Після сего погляду електрони творили би проте ті протоатоми, яких глядав вже неодна; через ріжне уложене тих електронів дістаєм ріжні елементи (перві); давна мрія алхеміків про переміну елементів була би в сей спосіб о один крок близша здійсненя. Належало би при-

¹⁾ С. є з певною означеною, хотійби і дуже великою, скоростью (пер).

Вашому батькові, діти, —
 Ніби у мертвій пустині,
 Ніби-то грізно тюрма
 Хоч мене задавити...
 З нею миритись не можу:
 Я не родився рабом,
 Як непутячі москалі, —
 Правду шануючи Божу,
 Не поклонюсь перед злом
 З вами покірно взагалі...
 Слухати тутешню мову,
 А не козацьку річ
 Стратив охоту і силу:
 Духом воскрес би я знову, —
 Звідси-б лиш вирватись вріч
 На вітчизну мою милу!
 Там ще не вмерла свобода:
 Лицар там — нарід і днесь, —
 Не віддасться він пліну,
 Що наложила пригода,
 Де підіймався увесь
 Рані за бідну Україну!

С. А. Обуховець.

В осени.

Жиріє ніч: невпинно з дня
 Часів веселих заїда...
 Блідіє сонце, мов лина;
 Похмуро з неба вигляда.

Північний край що дня лютійш
 Кладає на край південний гніт:
 Сиріх днів мокрих більш і більш,
 У сиріх хмарах неба звід!

Сердито вітер повіва,
 Збільша свою крилату злість:
 З рослини, дерева зрива
 Одежу легку, жовтий лист.

У вітра злючого нема
 До неї жалоців на те,
 Що її голу зима
 Холодним снігом замете!

Замовк, похмурився садок,
 Як той без сонця сірий день:
 Не чути щебету пташок,
 Веселих, голосних пісень...

Сьпівці піраєті всі туди
 Геть понесли свої пісні,
 Де менше лиха і бід,
 Де теплі сосянні дні...

Василь Шваб.

Не підем стежкою одною...

І вже на тім долі плачу, дівчино,
 Не підем стежкою одною
 Ніколи, ах ніколи...
 Мов два судна розіграні судьбою,
 Мов збите листе, що вітри по поли
 Котять далеко, далеко сьвітами —
 Минулись ми — і ти пішла шляхами,
 Де вічно роки красніють вонючі,
 Де вічно небо красніє прозоре:
 Передомною осінь, бурі, тучі
 І чорна ніч, страшна як людське горе.
 В твій віз любові і щастя, розкіш, врода

Немов невільники ся запрягли
 І в перегон йдуть з леготом весняним: —
 Мене рознука, жаль, життя невгоди
 Везуть шляхом тим болотяним,
 А небо чорні дими налягли...
 Я йду долом — а ти летиш горою,
 І вже на тім долі плачу, дівчино,
 Не підем стежкою одною
 Ніколи, ах ніколи...

Може колись потомлені плавбою
 Сонні — разом в одній пристані станем
 При тихих берегах смерти острова,
 Де супокій лиш вічний, непробитий
 Де тишина бездонная, гробова
 Де кипарис над нами ме шуміти
 І біла вільха розігне сумні віти...
 Де в затиши камінний хрест біліє
 Там запливем моя ти безнадіє!...
 Там то слезу за нашим сьвітом зроним,
 І тихо голову утомлену приклоним
 На віки, ах на віки...
 Над нами кипарис буде шуміти,
 І біла вільха розігне сумні віти...

Може колись в ніч місячну, чудову
 Як зорі сплянуть на наші могили —
 Ми плити повідвалюєм гробові,
 І в місяцевих блисків срібній фали
 Зійдемо знов таємні, повійні
 Засьвітні тіни, холодні, спокійні.
 Жити нове отворить нам повіки
 І блідий місяць звяже наші руки,
 Тополя своїм шумом нас звінчав
 На віки, ах на віки...

Стефан Чарнецький.

„ТОВАРИШ“
ілюстрований календар
на 1902. рік.
 Ціна 1 кор. без пересилки поштової; з пересилкою о 10 сот. більше.
 Замовляти у Сень Горука у Львові, площа Домбровського ч. 1.
 „ТОВАРИШ“ можна набувати також у всіх Філіях „Народної Торговлі“.

НАКЛАД А. ХОЙНАЦЬКОГО.
 Лев Лопатинський.
СВЕРХУХА — комедія з сільського життя в 3 актах.
 Ціна 60 сот.
 З життя схиляні тини, погідна веселість, простота сц. вічної обстановки чинять комедію дуже пригодною до вистави навіть для менших аматорських кругів.
 Купити можна в Ставропільській книгарні у Львові.

COLOSSEUM Ernesta Thorna.
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Снішна
Небувала, сензаційна програма!
від 15. до 28. лютого 1902.
 При співучасті військової музики 24. п. п.
 1) Увертура і кінематограф. 2) Велика песня пантоміна В. Імманса п. з. „Пригода на ловах“, в якій беруть участь 1 пані, 2 пані і 9 гарних расових псів. 3) La i Do, паризькі сьпівачи уличні. 4) Дружина Shilly, еволюції єгипетських крокодилів. 5) Eva Haller, найзнаменатіша данська субретка. 6) Brandini Trio, феноменальні акробати. 7) Les Pontés, гарний терцет трансформаційний. 8) The Niagara's, подорож на телеграфічній дроті. 9) Les trois Denusé, комічні віртуози. — 10) Американський біоскоп, нова серія образів.

Розклад поїздів залізничних обов'язуючий від 1-го мая 1901.

(Привід і відвід поданий після часу середно-європейського).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годині				відходить о годині			
6:10	з Кракова, Берліна, Варшави, Відня	6:25	до Станиславова, Підвисокого, Потуртор				
6:20	з Чернівців (Ілкан, Гв. ану), Гусятина	6:30	до Підволочиска (Київ) Бродів дв. головний				
6:46	з Брухович, шод. від 16. мая до 15. вер. як	2:08	6:43	до Лавочного (Мушкача, Пешту) Борислав			
7:46	з Янова	8:30	6:35	до Лавочного (Мушкача, Пешту) Борислав			
7:40	з Тернополь, Бродів на дв. Підзамче	2:55	8:40	до Кракова (Відня, Варшави), Берліна			
8:00	на дв. головний		9:00	до Скольного, до Лавочного (1. лип. до 15. вер.)			
8:10	з Лавочного (Пешту) Калуша, Сяпока		9:15	до Янова			
8:15	з Сокала, Рави рускої		9:25	до Підволочиска, Бродів, Гусятина дв. Підд.			
8:50	з Кракова, Відня, Варшави, Пешту, Берліна		9:42	до Підволочиска, Бродів, Гусятина дв. Підд.			
11:45	з Ряшева, Любачова, Самбора		10:20	до Сокала, Белая, Рави рускої і Любачова			
11:55	зі Станиславова (Кересмеца, Потуртор)		10:25	до Чернівців			
12:55	з Янова		1:40	10:25			
1:10	зі Скольного, Калуша, Хирова з Лавочного		1:25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в неділі і свята			
	шод. від 1. черв. до 15. вер.		2:15	до Брухович від 16. мая до 16. вересня в неділі і свята			
3:14	з Брухович (16. мая до 15. вер. в неділі і св.)		3:05	до Стрия, Скольного від 1. мая до 30. вер.			
4:40	з Самбора, Борислава, Стрия		3:15	до Янова шоденно від 16. мая до 30. вер.			
2:20	з Підволочиска (Київ) Бродів на дв. Підд.		3:26	до Брухович шод. від 16. мая до 15. вер.			
2:35	на дв. голов.		3:30	до Ряшева, Хирова, Любачова			
5:35	з Кракова						
5:50	з Чернівців, Ілкан						
1:45	з Сокала, Белая і Любачова						
6:00							
Ніч				Ніч			
7:36	з Брухович (16. мая до 15. вер. в неділі і св.)	12:45	6:10	до Станиславова			
8:50	з Брухович від 16. мая до 15. вересня шод.		6:20	до Кракова (Відня, Берліна, Варшави)			
9:41	з Янова від 1. мая до 15. вер. шоденно		6:30	до Львова від 1. мая до 15. вер. т. в дні 6. а від 16. вер. до 30. півт. 1902 шоденно			
9:20	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в неділі і св.)		6:35	до Лавочного (Пешту) Калуша, Хирова			
8:40	з Кракова (Відня, Берліна), Ясла, Розвадова		7:10	до Тернополь, Бродів дворець головний			
2:31	з Чернівців, Букарешту		7:22	дворець Підзамче			
12:15	з Лавочного (Пешту) Хирова, Калуша		7:25	до Сокала і Рави рускої			
10:20	з Підволочиска (Київ) Бродів на дв. Підд.		7:52	до Брухович (16. мая до 16. вер. в неділі і св.)			
10:20	на дв. голов.		9:30	до Янова від 1. мая до 15. вересня			
10:02	з Кракова, Берліна, Варшави, Відня, Пешту		10:30	до Чернівців і Ілкан			
3:12	з Гусятина, Конявечь на дв. Підзамче		11:00	до Кракова, Відня, Варшави			
3:35	до дв. головний		11:10	до Підволочиска, Бродів дв. голов.			
			11:32	до Стрия, Скольного від 1. мая до 30. вер.			
			4:15	до Кракова, Відня, Берліна, Самбора			
			4:45	до Брухович від 16. мая до 15. вер. шод.			

Що дня о 8. год. вечером велике представлення. В неділю і свята два представлення. Щоденно High-Life представлення. Білети вчасніше можна замовляти і набути в конторі Шьона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

МУРОВАННИЙ ДІМ
 з офіцинами, садом і огородом
 в **БЕРЕЖАНАХ** (ч. 4. побіч ставу)
продам сейчас за 4.000 зр.
 Зголошення приймає Редакция „Руслана“.

Вже вийшов
Альманах руско-українських богословів.
 Прехороше видане на веліновім папері стоить лише 3 корон.
 Чистий зиск призначений на заповоговий фонд академіків.
 Замовлення приймає п. З. Сушко, Львів, Ринок ч. 10. П. ц. і друкарня п. Ва. Шайковського, Львів, Коверницька ч. 5. — Також книгарня Тов. Наук. ім. Шевченка, Львів, Чарнецького ч. 26.